

Vejledende priser for frø af grøntsager og blomster - havefrø

Rådsmødet den 25. august 1999

1. Resumé

Foreningen af Danske Havefrøgrossister har på vegne af tre frøgrossister anmeldt en aftale med et sæt vejledende priser for kontrahering af frøavl af grøntsager og blomster (havefrø). Foreningen anmoder om erklæring om ikke-indgreb i medfør af konkurrenceloven § 9, subsidiært om individuel fritagelse efter konkurrenceloven § 8, stk. 1, såfremt erklæring om ikke-indgreb ikke kan meddeles.

Der er tale om en horisontal aftale mellem tre frøgrossistfirmaer om et sæt vejledende priser, som anvendes ved grossisternes kontrahering med frøavlere i Danmark. Grossistfirmaet sælger frø til detailhandlen, gartnerier og andre grossister i Danmark og udlandet.

Styrelsen finder, at aftalen er omfattet af forbudet i konkurrenceloven § 6, hvorfor der ikke kan gives en ikke-indgrebserklæring i medfør af § 9. Aftalen opfylder ikke alle betingelserne i § 8, stk. 1, hvorfor der ikke kan gives parterne en individuel fritagelse.

Der er tale om en aftale mellem konkurrenter om at overholde bestemte priser. Selv om prislisten alene er vejledende, og selv om den i praksis fraviges, vil den føre til, at den normale priskonkurrence begrænses, og at effektiviteten i produktionen reduceres.

2. Afgørelse

Der kan ikke gives Foreningen af Danske Havefrøgrossister på vegne af L. Dæhnfeldt A/S, Paul Jensen Frø A/S og Vikima Seed A/S en ikke-indgrebserklæring i medfør af konkurrenceloven § 9, da aftalen om vejledende priser for kontrahering af frøavl af grøntsager og blomster (havefrø) er konkurrencebegrænsende og derved er omfattet af forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1.

Foreningen af Danske Havefrøgrossister på vegne af L. Dæhnfeldt A/S, Paul Jensen Frø A/S og Vikima Seed A/S kan ikke få en individuel fritagelse for aftalen om vejledende priser for kontrahering af frøavl af grøntsager og blomster (havefrø), da aftalen ikke opfylder alle betingelserne i konkurrencelovens § 8, stk. 1. I den forbindelse er der lagt vægt på, at de vejledende priser ikke bidrager til at styrke produktionen og ej heller er nødvendige for at opnå målet om gennemsigtighed for frøavlerne.

Det påbydes parterne at ophæve aftalen om vejledende priser med virkning fra onsdag den 11. august 1999, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 4, jf. § 16, stk. 1, nr. 1.

3. Sagsfremstilling

3.1. Sagens anledning

Ved brev af 18. januar 1999 har Foreningen af Danske Havefrøgrossister anmeldt en aftale med et sæt vejledende priser for kontrahering af frøavl af grøntsager og blomster.

Foreningen anmoder om erklæring om ikke-indgreb i medfør af konkurrencelovens § 9, subsidiært om individuel fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1, såfremt erklæring om ikke-indgreb ikke kan meddeles.

Der er tale om en horisontal aftale mellem tre frøgrossistfirmaer om et sæt vejledende priser, som anvendes ved grossisternes kontrahering med frøavlere i forbindelse med frøproduktion.

Grossistfirmaet sælger frø til detailhandlen, gartnerier og andre grossister i Danmark og udlandet.

Ud fra en forventning til det samlede salg aftaler firmaet med den enkelte frøavler, hvor meget denne skal producere: sort, areal, dyrkning, mængde og pris pr. høstet kilo. Der er tale om en- eller toårige aftaler. Den anmeldte aftale vedrører grossisternes aftaler med avlerne. Firmaet leverer *basisfrø* til frøavleren, som sår disse til høst 1 eller 2 år senere. Når havefrøene er høstede, leveres afgrøden til firmaet, som renser, tørrer og afregner til den oprindeligt kontraherede pris med fradrag for rensning og tørring.

De anmeldte vejledende priser gælder for høst år 1999 og 2000, som kontraheres til udsåning i foråret 1999.

3.2. Sagens parter

De her omhandlede vejledende priser er aftalt mellem frøgrossistfirmaerne L. Dæhnfeldt A/S, Vikima Seed A/S og Paul Jensen Frø A/S.

Dæhnfeldt havde i 1997 en nettoomsætning på xx mio. kr. på koncernbasis. Ultimo 1998 blev Dæhnfeldt (indirekte) købt af den amerikanske investeringsfond Hicks, Muse, Tate and Furst¹ via et dansk holdingselskab. HMTF forvalter formuer og køber virksomheder i forskellige brancher. Dæhnfeldt mener ikke, at der foreligger koncernforhold. Ud over frøproduktion beskæftiger Dæhnfeldt sig med udvikling og salg af urte- og blomsterfrø. Dæhnfeldt kontraherer ikke direkte med udenlandske frøavlere. Knap xx % af omsætningen eksporteres.

Vikima havde i 1997 en nettoomsætning på xx mio. kr. Vikima indgår ikke i en koncern. Ud over frøproduktion beskæftiger Vikima sig med handel med frø. Vikima kontraherer ikke direkte med udenlandske frøavlere. Xx % eksporteres.

Paul Jensen havde i 1997 en nettoomsætning på knap xx mio. kr. PJ indgår ikke i en koncern. PJ kontraherer ikke med udenlandske frøavlere. Ud over frøproduktion beskæftiger PJ sig med kontraktrensning til fødevarerindustrien og handel med frø. xx % af omsætningen stammer fra eksport.

Avlerne er ikke direkte part i aftalen mellem grossisterne, men berøres indirekte. Der er 4-500 havefrøavlere i Danmark, hvoraf ca. halvdelen er medlem af Dansk Havefrøavlerforening. I alt er der ca. 4.000 frøavlere i Danmark (have- og markfrøavlere). Der findes ikke deciderede havefrølandbrug. Normalt vil frøavl være en del af et almindeligt landbrug. Frøavlen skønnes at udgøre max. 10 % af et landbrug, oftest en mindre del.²

Foreningen af Danske Havefrøgrossister har meddelt, at de 8 øvrige frøgrossister ikke har havefrøproduktion i Danmark. De beskæftiger sig primært med salg af frø, herunder import og eksport, såvel til Danmark som til udlandet.

3.3. Markedet

3.3.1. Produktmarkedet

Selve produktet er havefrø. Havefrø er grønsagsfrø og blomsterfrø, der anvendes af gartnere og landmænd til kommerciel grønsags- eller blomsterproduktion i hele verden. I Danmark dyrkes havefrø på ca. 3.000 ha. Det er ikke fundet nødvendigt at opdele havefrøene i henholdsvis blomster- og grønsagsfrø. I denne sammenhæng er det ikke *afsætningen* havefrø, der er afgørende for produktmarkedet, men derimod *produktionen* heraf. Produktion af havefrø afgrænses i forhold til produktion af andre afgrøder, fx markfrø. Markfrø vedrører gennemgående andre frøtyper og afsættes gennem andre kanaler. Avleren vil kunne substituere havefrø med andre afgrøder inden for de rammer, der gælder for den enkelte leverandørs produktionssystemer og sædskifte. Grossistfirmaerne vil imidlertid ikke kunne udskifte havefrø med andre produkter, hvis de vil blive på markedet.

Produktmarkedet er således produktion af havefrø.

Der produceres både til hobbymarkedet (detailhandel) og til det professionelle marked (industriel anvendelse). Afsætning til hobbymarkedet er salg til detailmarkedet i små brevposer, afsætning til det professionelle marked er salg af større mængder til gartnere, andre professionelle og agenter i udlandet.

3.3.2. Det geografiske marked

Parterne anfører det geografiske marked som verdensmarkedet, da næsten hele den danske produktion eksporteres.³ De her omhandlede frøkontrakter henvender sig direkte til de danske frøavlere og har alene virkning i Danmark. Der er tale om at der indgås aftaler mellem danske frøfirmaer og danske frøavlere. Der er ingen udenlandske grossister, der kontraherer direkte med frøavlere i Danmark, ligesom ingen af de danske frøfirmaer kontraherer direkte med udenlandske avlere.⁴ Det betyder, at det geografiske marked ud fra de faktiske forhold kan afgrænses til Danmark.

3.3.3. Markedsandele

Anmelder har oplyst, at de tre grossister er de eneste, der kontraherer med frøavlere på den her omtalte måde. Dvs. at de tre grossister tilsammen har 100 % af markedet for produktion af havefrø i Danmark.

Foreningen anfører, at de tre grossister anslået afregner frøavlerne med godt 40 mio. kr. årligt med en nogenlunde ligelig fordeling firmaerne imellem. Dette svarer til, at hver ha i gennemsnit giver ca. 13.300 kr.

Da produktmarkedet er fastsat til markedet for produktion af havefrø, er det parternes andel på dette marked, der er afgørende for markedsandelene; her opgjort på baggrund af afregningen til frøavlerne.

3.3.4. Aftalen

Havefrøavlerne har bedt om, at der udfærdiges vejledende priser, men det er grossisterne, der har indgået aftalen. Der er tale om en horisontal aftale (med vertikal virkning).

Formålet med aftalen er at give retningslinjer for og prisgennemsigtighed til Havefrøavlerne. Hvert år afholdes et prisoplysningsmøde, ligesom man kan henvende sig til Dansk Havefrøavlerforening og få oplyst priserne.

Ifølge anmelder er der reelt ingen begrænsninger i deltagernes frihed til at træffe selvstændige dispositioner. De 3 deltagende firmaer er frit stillede mht. at kontrahere til et andet prisniveau, og frøavleren har et frit afgrødevalg.

Vikima Seed har oplyst, at afregningspriserne (de vejledende priser) afviges for ca. ... % af partierne, og at de med en lille udskiftning/tilgang kontraherer med en fast avlerstab på ca. xx avlere.

Paul Jensen Frø A/S har oplyst, at de ... de vejledende priser. De kontraherer med ca. xx frøavlere, hvoraf ca. xx % er faste.

Dæhnfeldt har oplyst, at de vejledende priser ... afvigelser, særligt hvor der stilles specielle krav til den enkelte avler. Yderligere kan der gives der kvalitetstillæg. Dæhnfeldt har oplyst, at de kontraherer med xx frøavlere, hvoraf ca. xx % er fast tilknyttede.

4. Vurdering

Parterne i aftalen driver selvstændig erhvervsvirksomhed, hvorfor aftalen er omfattet af konkurrencelovens anvendelsesområde. Aftalen skal vurderes i forhold til § 6. Der gælder ingen undtagelser eller fritagelser i medfør af EU-regler, jf. § 4⁵. Aftalerne gælder udenfor

koncernforhold, jf. § 5. Aftalen er ikke omfattet af bagatelreglerne i konkurrencelovens § 7, stk. 1, allerede fordi aftaleparternes samlede markedsandele overstiger 10 %, og omsætningen overstiger 150 mio. kr.

4.1. Konkurrenceloven § 6

Der er tale om en prisaftale, der skal vurderes i forhold til konkurrenceloven § 6, stk. 2, nr. 1 om fastsættelse af priser. Aftalen er indgået mellem tre konkurrenter.

Aftaler mellem konkurrenter om priser er omfattede af forbuddet i § 6, stk. 2, nr. 1. Sådanne aftaler fjerner den normale priskonkurrence mellem konkurrenter. Konkurrenterne tilskyndes til ikke selv at kalkulere priser, og avlerne har ikke nogen fordel af at søge alternative aftagere.

Det er ikke noget afgørende argument, at prislisterne alene er vejledende. EF-domstolen udtalte i Cementhandlaren-sagen, at "såfremt en ordning med bindende salgspriser klart strider mod [artikel 81], er dette lige så meget tilfældet med en ordning med "vejledende priser"; det kan nemlig ikke antages, at de bestemmelser i aftalen, som angår fastsættelsen af "vejledende priser", er uden enhver betydning; fastsættelsen af en pris påvirker nemlig, selv om den blot er vejledende, den frie konkurrence ved at gøre det muligt for samtlige deltagere med en rimelig grad af sikkerhed at forudsige, hvilken prispolitik deres konkurrenter vil følge".⁶ Vejledende priser er i praksis ofte prisstyrende.⁷

Der vil derfor ikke kunne meddeles en ikke-indgrebserklæring i medfør af konkurrenceloven § 9.

4.2. Konkurrenceloven § 8

Spørgsmålet er herefter, om der vil kunne meddeles parterne en individuel fritagelse efter konkurrenceloven § 8, stk. 1. For at opnå en individuel fritagelse i medfør af konkurrenceloven § 8 skal alle betingelser i stk. 1 være opfyldte.

Parterne anfører, at formålet med de vejledende priser er at give frøavlerne visse retningslinjer i kontraheringsfasen for de forskellige frøarter og -sorter, som kan bibringe avlerne en indtjening på niveau med indtjeningen fra andre planteproduktioner. Et vejledende prisniveau skulle medvirke til at gøre markedet gennemsigtigt for frøavlerne.

Ifølge **nr. 1** skal aftalen bidrage til at styrke effektiviteten i produktion. Vejledende priser kan næppe antages at bidrage til at styrke effektiviteten i frøproduktionen, uanset om de kan skabe gennemsigtighed for avlerne. Tilsvarende kan de gøre de vanskeligere at træffe et effektivitetsbetinget valg. Betingelsen i nr. 1 er ikke opfyldt.

Ifølge **nr. 2** skal forbrugerne sikres en rimelig andel af fordelene ved aftalen. Der ses ikke at være fordele for forbrugerne forbundet med disse vejledende priser. Betingelsen i nr. 2 er ikke opfyldt.

Ifølge **nr. 3** må virksomhederne ikke pålægges begrænsninger, der er unødvendige for at nå målet med aftalen. Målet med aftalen er som ovenfor nævnt at skabe gennemsigtighed for avlerne. De tre frøgrossister kan til enhver tid fravige de aftalte priser og gør det i vidt omfang, bl.a. ved at give kvalitetstillæg eller reduktioner p.g.a. manglende kvalitet, hvorved der er risiko for, at den tilsigtede gennemsigtighed forsvinder. De vejledende priser er heller ikke nødvendige for det anførte formål. Man kan anføre, at såfremt målet er at skabe gennemsigtighed for avlerne, da vil denne fx kunne opnås ved statistikker over det forgangne år/høst. Statistikkerne skal dækkende for de faktiske forhold, dvs. være baserede på objektive, saglige, historiske kriterier. Betingelsen i nr. 3 er ikke opfyldt.

Ifølge **nr. 4** må aftalen ikke give virksomhederne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer m.v. De deltagende virksomheder har tilsammen 100 % af det relevante marked. De er imidlertid stærkt afhængige af eksport på afsætningsmarkedet.

Ligesom de møder konkurrence fra de øvrige grossister på det danske marked. Tilsvarende vil avlerne kunne skifte til andre produktioner. Samlet ses grossisterne derfor ikke ved aftalen at kunne udelukke konkurrencen.

Den anmeldte aftale opfylder ikke betingelserne i § 8, stk. 1, nr. 1, 2 og 3, hvorfor der ikke kan meddeles en individuel fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1.

4.3. Konklusion

Den anmeldte aftale er omfattet af forbuddet i konkurrenceloven § 6, hvorfor der ikke kan meddeles parterne en ikke-indgrebserklæring i medfør af konkurrenceloven § 9.

Betingelserne for at opnå en individuel fritagelse i medfør af konkurrenceloven § 8, stk. 1 er ikke opfyldte, hvorfor en sådan ikke kan gives.

Det påbydes parterne at bringe overtrædelsen af § 6 til ophør, jf. konkurrenceloven § 6, stk. 4 og § 16, stk. 1, nr. 1, med virkning fra onsdag den 11. august 1999.

---

1 HMTF har iflg. Dæhnfeldt købt virksomheder til et transaktionsbeløb på \$xx mia.

2 De samvirkende danske frøavlerforeninger (DsdF) (www.froeavl.dk).

3 Vikima eksporterer xx %, Paul Jensen xx % og Dæhnfeldt ca. xx %.

4 Der kontraheres med udenlandske grossister, der kontraherer direkte med frøavlere i de respektive lande.

5 Forordning 26/62 finder ikke anvendelse, da parterne er aktieselskaber.

6 Sag 8/72, Saml. 1972, side 251, præmis 19-21.

7 Lovbemærkningerne FT 1996/97, tillæg A, s. 3659.